Пам'ятаймо про Україну!

SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. CIV. № 111 JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JUNE 12, 1997 CENTS 75 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК ЧЕТВЕР, 12-го ЧЕРВНЯ 1997 р. Ч. 111 РІК CIV.

Л. КУЧМА ЗВЕРНУВСЯ ДО НАРОДУ

Київ (УНІАР). — Тут у суботу, 7-го червня, Президент України Леонід Кучма у зверненні до народу поінформував про підсумки своїх зустрічей та переговорів і про їх значення для української держави.

Президент зазначив, що за винятком ЗСА та Балтійських країн, останнім часом всю українську політику було зосереджено на відносинах з Росією, Білоруссю, Польщею, Румунією і Молдовою. Тобто, з найближчим оточенням.

В результаті нелегкої праці вдалося подолати взаємне недовір'я та вийти на шлях порозуміння і співпраці. Це поліпшило політичний клімат у Центрально-Східній Європі й на континенті загалом.

Підписавши договір з Росією та Румунією, домовлення з Білоруссю про державний кордон та українсько-польську заяву про порозуміння і єднання, Україна не лише продемонструвала, а й практично підтвердила своє прагнення жити в мирі з сусідами, сказав Л. Кучма і нагадав, що саме налагодження дружби і співпраці з Росією він обіцяв у передвиборчій програмі. Сьогодні керівники багатьох держав світу шлють йому вітальні телеграми і повідомляють, що після підписання українсько-російського договору полегшено зідхнув увесь світ. Підписання цього договору створює смугу стабільности на всьому периметрі української держави.

"Головне зараз — виконувати досягнуті домовлення, наповнювати їх конкретним змістом. Ми так і будемо робити, не зважаючи на голоси про начебто порушення Конституції, зраду національних інтересів, торгівлю територією України. Дивно це чути з Верховної Ради України, де, здавалося б, усі повинні бути державними мужами та відповідальними політиками", - сказав Президент.

Зупинившись на нелегких і тривалих переговорах, Л. Кучма зазначив, що лише з питань Чорноморської фльоти було 200 зустрічей, обговорень, суперечок, важких переговорів в умовах непевности і невизначености. Перебування Чорноморської фльоти в українських бухтах дає Україні вкрай необхідні гроші, яких, до речі, багато втрачено за минулі роки через зволікання з цими домовленнями. Нарешті переміг здоровий глузд і від цього виграли люди і народи. Отож заяви, що Президент програв, а той, хто його критикує, виграв Л. Кучма вважає несерйозними.

Звертаючись до народу і парляментаристів, Президент закликав не робити договір приводом для нових політичних баталій, "бо в них і так втоплено все, що тільки можна було втопити, у тому числі й бюджет на 1997 рік". За словами Л. Кучми, результати появляються там, де припиняються баталії. А сьогодні є всі передумови для того, щоб зосередитися на внутрішніх проблемах, передусім економічних. "Треба зібрати в один кулак волю і діяти", а першочерговим на цьому шляху Президент вбачає запровадження особливого режиму управління економікою, удосконалення праці державного апарату, посилення вимогливости до керівників усіх рівнів. І в цьому він розраховує на допомогу, розуміння і підтримку.

Депутати України підтримали пропозиції Президента

Київ (УНІАР). — Верховна Рада України розглянула пропозиції Президента Леоніда Кучми до закону про місцеві державні адміністрації.

Більшість із запропонованих 26 змін і доповнень депутати підтримали. Зокрема, першу і другу статті закону замінено однією, першою, однак без згадування в ній і в законі районних адміністрацій Києва і Севастополя. Статтю у новій редакції викладено так:

"Місцеві державні адміністрації та їхнє місце в системі органів влади. Виконавчу владу в областях, районах, районах Автономної Республіки Крим, містах Києві та Севастополі здійснюють обласні, районні, Київська та Севастопільська міські державні адміністрації. Місцева державна адміністрація є місцевим органом виконавчої влади і входить до системи органів виконавчої влади. Місцева державна адміністрація в межах своїх уповноважень здійснює виконавчу владу на території відповідної адміністративно-територіяльної одиниці, а також реалізує уповноваження, делеговані їй відповідною радою. Особливості здійснення виконавчої влади у містах Києві й Севастополі визначаються окремими законами України".

Відхилено пропозицію Президента звести в одну статтю положення про призначення на пост і припинення уповноважень голів місцевих державних адміністрацій. Більшість парляментаристів вважають, що питання призначення і звільнення голів місцевих державних адміністрацій мають регулюватися законом, а не указами Президента.

Закон про місцеві державні адміністрації, з урахуванням деяких пропозицій Президента, ухвалено 276 голосами.

В Молдові зареєстровано масонську льожу

Кишинів. — Тут у неділю, 8-го червня, засновано Молдовську масонську льожу, членами якої стали 30 відомих представників культури, науки і підприємництва.

З цієї нагоди до столиці Молдови прибув голова Великої льожі Італії Джуліяно ді Бернардо, який у своєму привітанні зазначив, що льожу відкрито за згодою президента Молдови Петра Лучинського. Молдовська масонська льожа, за його словами, служитиме ідеї об'єднання людей різних країн, культур, національностей, віровизнань. Заки в Молдові не складеться своя масонська ієрархія, Молдовська льожа підлягатиме Італійській великій льожі, а пізніше отримає автономію.

Дж.ді Бернардо спростував чутки, що список кандидатів до масонської льожі запропонував президент Молдови і водночас зазначив, що для П. Лучинського двері в льожу відкриті й він може до неї вступити будь-коли. Адже ж відомо, що масонські організації в багатьох країнах очолюють керівники держав, або члени королівських родин.

На інавгурацію з концертом і прийняттям запрошено дипломатів, акредитованих в Молдові, та представників молдовської еліти.

Членство в НАТО забезпечує майбутність

Варшава, Польща. — Про те, що членство в НАТО забезпечить їм не тільки щораз кращі економічні можливості вірить понад 88 відсотків громадян Польщі, а також і громадяни Чеської Республіки та Мадярщини. Задля цього їхні державні керівники, вже від перших днів після розпаду СССР намагалися переконати країни Заходу в тому, щоб їх якнайшвидше прийняти до гурту країн-членів Північно- атлянтійського оборонного союзу.

Напередодні цієї історичної події, коли вже в нікого немає сумніву, що членство згаданих країн в НАТО є майже запевненим і назріває можливість, що до їхнього гурту дійдуть Румунія і Словенія, то ніде так, як у Польщі не можна відчути справжньої причини цього бажання. Поляки без будь-яких скромностей зовсім голосно говорять, що їхнє членство в НАТО забезпечить майбутність їхньої країни, бо страх перед можливістю знову опинитися в „братських обіймах" Москви є настільки ще й досі реальним, що його ніяк не можна позбутися.

Задля цього, щоб бути якнайдальше від „дружньої опіки", поляки готові на будь-які економічні та матеріяльні тимчасові

(Закінчення на стор. 3)

Порушено кримінальну справу після зсуву в Дніпропетровському

Дніпропетровське. — Проти керівників міста порушено кримінальну справу після того, як 6-го червня зсув ґрунту зруйнував дев'ятиповерховий будинок і забрав життя 35-річного чоловіка, повідомила УНІАР.

Як уже інформовано, сотні мешканців 144-квартирного дому, який стояв на краю глибокого яру, врятувалися, бо, відчувши здригання землі, вчасно вибігли з дому. Один з них сказав репортерам, що місцевість там аварійна через глину і протікання підземної річки. Про це, за його словами, було відомо давно, але ніхто нічого не робив.

За повідомленням УНІАР, зсув у мікрорайоні „Тополя" зруйнував також прилеглі до будинку гаражі, середню школу і дві дитячі світлички. Міністер із надзвичайних ситуацій Валерій Кальченко сказав, що загальна площа зсуву — 4,500 квадратних метрів.

У зв'язку з цим лихом 3,500 мешканців виселено до міських готелів, пансіонатів і будинків відпочинку. Загалом же 16,000 мешканців мікрорайону залишилися без води, ґазу і електроенергії. В. Кальченко сказав, що „ситуація стабілізувалася, але назвати її абсолютно спокійною ще не можна".

Місце зсуву відвідав Президент Леонід Кучма, запевнивши людей, що держава та Уряд не залишать їх на одинці з трагедією.

У ліквідації наслідків катастрофи працювало біля 3,000 осіб з різних аварійних служб і органів правопорядку. Щоб запобігти дальшому поширенню зсуву, заплановано спорудити бетонні дамби.

Останнім часом в Україні сталося кілька ґрунтових зсувів. На початку червня на Львівщині утворився карстовий провал завширшки 80 метрів, минулого року під землю мало не провалилася лікарня в Чернівцях.

В активістів „Зеленого світу" викликає тривогу те, що Рівенська АЕС побудована на карстових ґрунтах. У зв'язку з браком грошей запобігати зсувам є надзвичайно складним завданням.

У ПОНЕДІЛОК, 9-ГО ЧЕРВНЯ, у місцевості Форт Дейвис у Тексасі, керівника сепаратистського угруповання Ричарда МекЛарена та його чотирьох прихильників офіційно обвинуватили у викраденні для шантажу двох їхніх сусідів, акт, який дав початок відомій кількаденній сутичці сепаратистів з місцевою владою. Р. МекЛарен, Ґреґ Полсон, Карен Полсон і Роберт Отто будуть суджені за участь в кримінальній діяльності, що потягає за собою можливу кару доживоття.

П. Лазаренко відвідає Канаду

Оттава. — На запрошення канадського прем'єр-міністра Жана Кретіє, від четверга, 12-го до понеділка, 16-го червня, до Канади на офіційні відвідини прибув прем'єр-міністер України Павло Лазаренко. Головною метою цих відвідин є пропаґувати економічні зв'язки та двосторонню співпрацю, котру завершать у Західній Канаді двома важливими подіями: другою зустріччю Міжурядової економічної комісії Канада-Україна та конференцією Бизнесової ініціятиви Канада-Україна 97 і торговельних виставок у Калґарі, Ріджайні та Вінніпеґу.

П. Лазаренко сказав, що його першим завданням є скористати з багатого канадського досвіду закордонної та міжнародної торгівлі, бо підхід Канади до цих справ є паралельним до прагнень України осягнути повну економічну незалежність через поширення та урізноманітнення її закордонних економічних дій і торгівлі.

Перебуваючи в Оттаві у четвер і п'ятницю, 13-го і 14-го червня, прем'єр-міністер П. Лазаренко зустрінеться з прем'єр-міністром Канади Ж. Кретіє, щоб ще більше скріпити цю спеціяльну приязнь між Канадою та Україною. У столиці Канади прем'єр-міністер України покладе вінок на могилі невідомого вояка та буде присутнім на урочистому бенкеті в його честь і промовлятиме на сніданку до членів Національної пресової галерії.

У суботу, 14-го і неділю, 15-го червня, П. Лазаренко відвідає Калґарі і Вінніпеґ, де він і його делеґація з понад 100 підприємців відбудуть і будуть активними учасниками згаданих конференцій та зустрічі, метою котрих є пропаґувати міжнародну торгівлю. Ця ініціятива приватного сектора має підтримку урядів Канади, України та провінцій Алберти, Саскачевану і Манітоби, котрі матимуть першенство у торговельних можливостях канадських і українських фірм у ділянках енергетики, сільського господарства та будівництва.

Американська фірма допомагатиме Україні виробляти комбайни

Київ. — Американська фірма з виробництва сільсько-господарської техніки „Джан Дір" постачатиме частини для 6,400 комбайнів, які збирається випустити впродовж наступних п'яти років Херсонський тракторний завод (ХЗТ), повідомило агентство Ройтерс. Угоду щодо цього підписано 10-го червня.

Голова компанії Ганс Бечерер сказав, що фірма, крім постачання частин, тренуватиме спеціялістів і надаватиме технічну допомогу. За його словами „Джан Дір" і ХТЗ обговорять створення спільного підприємства.

Як відомо, фірма „Джан Дір" минулого року уклала з Україною угоду щодо постачання на суму 187 млн. дол. 1,049 своїх комбайнів. Преса в Україні скритикувала за це Уряд, звинувачуючи його в тому, що він не дбає про українського виробника. Прем'єр-міністер Павло Лазаренко пообіцяв потім вжити відповідних заходів.

Сільські господарства в Україні продовжують терпіти від значного браку сучасної техніки, фондів і пального, що спричинює великі втрати під час збирання врожаю.

За словами Г. Бечерера, вартість угоди, що передбачає будівництво 300 комбайнів для збирального сезону 1998 року, залежатиме від того, яким успішним буде будування і продаж техніки.

Міністер сільського господарства Михайло Зубець заявив, що нові комбайни надаватимуться господарствам, які не мають фондів, на умовах винайму. Міністер зазначив, що потрібно забезпечити сільськогосподарський сектор сучасною технікою, що одночасно дозволить врятувати ХТЗ, який останнім часом стояв без праці.

„Джан Дір" обговорює також формування спільного підприємства з ракетобудівним заводом в Дніпропетровському — „Південмаш".

В Україні

(З інформацій УНІАР)

ЗВЕРНЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ "МІСТ"

КИЇВ. — Політичне об'єднання "Міст" оприлюднило звернення до громадян України і Росії та до Верховної Ради України і Федеральних зборів Росії, політичних та громадських організацій обох країн. Автори послання пишуть, що підписання широкомасштабного договору між Україною і Росією "відкриває шлях до якісно нових взаємин українського і російського народів". У зверненні сказано, що в обидвох країнах знайшлися як окремі державні діячі, так і політичні сили, які звинуватили учасників переговорного процесу в зраді національних інтересів". Об'єднання "Міст" закликає усіх "тверезомислячих" об'єднати зусилля для того, "щоб дати гідну відсіч політичним інтриганам".

СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВУ УКРАЇНИ ДОПОМАГАЮТЬ АМЕРИКАНЦІ

КИЇВ. — В амбасаді ЗСА повідомили, що американська урядова Агенція торгівлі і розвитку (АТР) оголосила конкурс проєктів з розвитку інфраструктури сільського господарства для країн з середніми доходами та країн, що розвиваються. Особливу увагу звертатиметься на проєкти, спрямовані на вдосконалення способів зберігання і переробки сільсько-господарської продукції у громадському та приватному секторах. Якщо проєкти передбачають можливість експорту із ЗСА (як у пляні довготривалої торгівлі, так і в пляні безпосереднього продажу обладнання і послуг для розвитку інфраструктури) та стимулюватимуть розвиток української економіки, АТР розглядатиме можливість фінансування робіт над техніко-економічними проєктами. Україна є серед держав, яким надаватиметься пріоритетне фінансування. Техніко-економічні проєкти проходитимуть юридичну, технічну, економічну та фінансову оцінку.

ЗАМАХ НА ЧЛЕНА КУН

ДОНЕЦЬКЕ. — Секретаріят Конґресу Українських Націоналістів повідомив, що 2-го червня на голову Секретаріяту КУН Донецької області Ігоря Завгороднюка напало троє невідомих у під'їзді будинку. Це вже не перший подібний випадок. Раніше замах було здійснено на заступника голови обласного відділу КУН Володимира Гришкіна. Адміністрація Українського гуманітарного колеґіюму та Районний відділ народної освіти міста Донецьке оскаржили в суді І. Завгороднюка за те, що він викладає програми "з національних позицій" і що належить до КУН. Суд відбувся 29-го травня і присудив зменшити навчальне навантаження І. Завгороднюкові з 18-ох до 3-ох годин. Після вісьмох місяців судових розглядів Завгороднюкові поновили 18 годин викладання, а директора колеґіюму зобов'язали виплатити компенсацію за вісім місяців неповного навантаження. За твердженням представників КУН, весь цей час на адресу І. Завгороднюка лунали погрози про вбивство за його членство в КУН та молодечому русі. Сьогодні І. Завгороднюк перебуває в лікарні з важким пораненням.

Л. КУЧМА ВІДВІДАВ ПОЛЬЩУ

КИЇВ. — Президент України Леонід Кучма відвідав польське місто Гнезно, де мав зустрічі з шістьма президентами країн східньої та центральної Европи, а саме Польщі, Чехії, Словаччини, Литви, Німеччини та Мадярщини. Під час неформальних зустрічей Президент поінформував керівників згаданих держав про підписані останнім часом Україною фундаментальні договори з Росією і Румунією, поточний договір з Польщею та угоду про позначення кордонів з Білоруссю. Обговорено також перспективи розвитку співробітництва в різних галузях а також зміцнення безпеки в Европі. Л. Кучма підкреслив важливість запланованого найближчим часом підписання хартії про особливе партнерство між Україною і НАТО, а також основоположного акту про партнерство між НАТО і Росією як стабілізуючих факторів. Разом з іншими президентами Л.Кучма був присутній на врочистій Службі Божій, яку відправив Папа Іван Павло II.

Г.УДОВЕНКО ЗДІЙСНИВ СЕРІЮ ОФІЦІЙНИХ ВІЗИТ

КИЇВ. — Міністер закордонних справ України Геннадій Удовенко здійснив офіційні візити до Македонії, Хорватії, Боснії та Герцеговини. Він узгодив текст українсько-македонського політичного договору, міжурядову угоду про торговельно-економічне співробітництво та взяв участь у засіданні міністрів закордонних справ держав-членів Центрально-европейської ініціятиви. Там він порушив питання про участь українських будівельників у відбудових роботах у країнах колишньої Югославії. Йшлося також про підготову майбутніх відвідин до цих країн Президента України Леоніда Кучми.

У СВІТІ

ОДИН ТИЖДЕНЬ ПІСЛЯ ТОГО, як у Франції соціялісти здобули виборчу перемогу, новий уряд у понеділок, 9-го червня, повідомив, що ще тепер не зможе схвалити попереднього домовлення, котре є конечним для запропонованої єдиної европейської валюти. Закликаючи до нової „рівноваги" між старими пріоритетами економічної стабільности та новою потребою створення місць праці, французький міністер фінансів Домінік Стравсс-Кан сказав, що його уряд потребує більше часу та більш посилених намагань дати людям працю, поки зможе схвалити так званий договір стабільности. Це відразу знищило уважно обдумані попередні пляни европейських провідників про надання офіційного схвалення згаданій єдиній европейській валюті наступного тижня на зустрічі в Амстердамі.Хоч Франція та її партнер Німеччина намагаються підкреслити, що це тільки тимчасове, то вже закрадаються спекулювання чи справа створення єдиної европейської валюти взагалі здійсниться.

НА ПЕРЕДАЧІ ГОНҐ КОНҐУ Китаєві 1-го липня королеву Єлисавету на офіційному церемоніялі представлятиме престолонаслідник трону Великобританії принц Чарлз. Після цього він плянує здійснити на королівському яхті „Британія" триденну прогулку крізь води Південно Китайського моря та Тихого Океану зі своїми чотирма приятелями. Для плянів принца потрібно дозволу королеви, вона його дала з завваго, що за утримання своїх приятелів принц Чарлз мусить заплатити зі своїх фондів, а не використати гроші платників податків.

В АМЕРИЦІ

КЕРІВНИКИ ЗАГОНУ ОКРЕМОГО призначення, котрий займається слідством вибухів у Атланті, Джа., заявили у понеділок, 9-го червня, що є „майже, але без доказів, певними" в тому, що вибух в Олімпійському парку століття та два інші вибухи, в лесбіянському нічному клюбі та в будинку де приміщується клініка абортів, були здійснені тими самими особою чи групою. Після майже цілорічного слідства та дуже мінімальних успіхів у цій справі відповідальні за слідство опублікували в пресі виїмки з листа написаного мнимим злочинцем і подібності двох підозрілих чоловіків та звернулися до громадськости країни допомогти у притягненні до судової відповідальности тих, що заподіяли ці вчинки.

ПРЕЗИДЕНТ БИЛЛ КЛІНТОН у понеділок, 9-го червня, дотримав своєї обіцянки, та наклав своє вето на законопроєкт виїмкової допомоги потерпілим від повеней та інших природних нещасть на суму 8.6 блн. дол., бо до нього республіканці долучили побічні пункти, котрі не мають жодного відношення до згаданих нещасть. Законопроєкт повернено Конґресові, а тим часом обидві сторони намагаються звинуватити одна одну в тому, що люди, котрим ця допомога потрібна її не отримують. Ця політична гра на думку аналітиків нікому не буде корисною, але навпаки може пошкодити обидвом політичним партіям, бо використовуючи людське горе на політичні порахунки не є надто добрим кроком. В країні панує загальне обурення, тому обидві сторони роблять заходи для полагодження цієї справи.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, NJ 07302.

Svoboda: (201) 434-0237; Fax: (201) 451-5486. UNA: (201) 451-2200

Soyuzivka UNA Estate: 216 Foordmore Rd., Kerhonkson, NY 12446
(914) 626-5641, Fax (914) 626-4638, e-mail: fqsst@aol.com

Передплата на рік $100.00, на півроку-$60.00. Для членів УНСоюзу $75.00 річно, на півроку-$40. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріали.

Головний редактор: Зенон Снилик

Second Class Postage paid at Jersey City, NJ

Яйце-райце України

Україна має своєрідне яйце-райце, з допомогою якого може значно зміцнити своє становище у світі і вирішити багато економічних проблем. І цим яйцем-райцем або, якщо хочете, писанкою є космічна промисловість.

Відразу після здобуття незалежности керівництво молодої держави недооцінювало можливості успадкованого від колишнього СССР ракетно-космічного комплексу, до якого належав найбільший в світі ракетобудівний завод в Дніпропетровському „Південмаш". Та й не до польотів на Марс було тоді: потрібно було утверджувати незалежність і державність, боротися з гіперінфляцією і переводити країну на рейки капіталістичного розвитку. Проблеми виживання затьмарювали собою всі інші. Залишена напризволяще космічна промисловість починала занепадати, оскільки зникла колишня державна підтримка.

Проте з приходом до влади в 1994 році Президента Леоніда Кучми, який свого часу був директором „Південмашу", ситуація докорінно змінилася. Не забув Президент свого підприємства чи то з огляду на свою вірність йому, чи то усвідомлював надзвичайну важливість ракетно-космічного комплексу для економічного і державного утвердження України. Як би там не було, завдяки його сприянню створено Національну Космічну Агенцію України і випрацювано космічну програму. Україні вдалося врятувати як галузь, так і свій статус космічної держави.

І ось тепер Київ робить наступні кроки до утвердження своєї „космічної" незалежности. Разом зі ЗСА, Норвеґією і Росією він розпочинає наступного року здійснення космічного проєкту „Морський старт". Маючи 15-відсоткову частину капіталу у ньому, Україна постачатиме ракети-носії „Зеніт", які виводитимуть з колишньої нафтодобувної плятформи біля Гаваїв сателіти на геостаціонарну орбіту. Генеральний директор НКАУ Олександер Негода сказав нещодавно, що здійснення проєкту принесе Україні біля одного більйона долярів. Ця сума не така вже й мала, якщо порівняти її з чужоземними інвестиціями в Україні, які досягли за шість років незалежности лише півтора більйона долярів.

Крім грошей, Україна здобуває ще й якусь частку інформаційного ринку плянети, адже в рамках „Морського старту" запускатимуть переважно сателіти зв'язку. В наш вік шаленого потоку інформації це дуже важливо. Як кажуть, хто має інформацію, той має владу. Ну і, звичайно, з усім цим приходить престиж космічної держави, що підносить авторитет України у світі і стимулює зростання здорового патріотизму серед українців.

Беручи активну участь у „Морському старті", Україна не забуває також про розвиток своїх самостійних космічних програм. Гіркий досвід чужоземного панування навчив її забезпечуватися з усіх боків. На початку червня вона заявила про намір наладнати до 2005 року запуск комерційних супутників з літака „Руслан" — одного з найбільших у світі. Здійснивши цей проєкт під назвою „Оріль", Україна зробить важливий технологічний прорив, адже запуски з літаків коштуватимуть за підрахунками в два-три рази дешевше. Згідно з оцінкою газети „День", вартість проєкту становить 70 млн. дол., половину з яких Київ знайшов, не зважаючи на економічну скруту в країні. Керівництво розуміє, що довготермінова користь від цього варта теперішніх видатків.

На порозі нового тисячоліття людство шукає енерґетичних ресурсів, яких на землі все менше і менше. Природно, що погляди звертаються до неба або космосу, який зберігає фактично необмежені запаси всього, що потребують люди. Так як, колись каравели відпливали у безкраїй незвіданий океан, так і тепер космічні апарати вирушають у далекі позаземні простори. Ціль у тих і у тих одна: пошуки і освоєння життєвонеобхідних ресурсів. Хто буде перший на цій дорозі, той буде сильніший і багатший, той буде мати більше „територій" і „колоній".

Тому й секретар Ради національної безпеки України Володимир Горбулін заявив у травні, що Україна продовжуватиме виробництво стратегічних ракет середнього і далекого засягу, щоб використовувати їх для космічних польотів. „Україна була, є і буде космічною державою. Ми не можемо відмовитися від продукту наших умів, знання і рук, — сказав він. — Чому ми повинні ґарантувати, що в 2010 році ми не зробимо ракету, здатну летіти на Марс?"

Отож дякувати Богу, що українські керівники належно оцінили вартість свого яйця-райця і не збираються його віддавати так, як рік тому ядерні боєголовки.

Мирослав Семчишин

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Питання української мови як державної і труднощі та перешкоди у її обов'язковому уведенні передовсім у всіх ділянках публічного життя, починаючи від державної адміністрації (Верховна Рада, Уряд, обласні, районні чи міські центри) далі не сходить із сторінок крайової преси і знаходить живий відгук у пресі діяспори. Здавалося б, що 10-та стаття Конституції України є ключем до остаточної розв'язки цього наболілого питання, але воно, виявляється, далеко не так. Від теорії до практики, від статті конституційної постанови до практичного здійснення цієї кардинальної вимоги — справді далека і терниста дорога. Свідчить про це факт призначення Президентом Кучмою 30-членної Ради мовної політики (РМП), що має бути консультативним, дорадчим органом Президента і випрацювати реальні проєкти чи директиви, які мали б довести до здійснення Конституцією передбачених постанов щодо української мови як державної.

Здійснити цю виправдану вимогу Конституції, на нашу думку, буде не легко, бож, кажучи по народному, українська мова „пасе задніх”, і з кожним наступним роком її державність поступається усе більше й більше російській мові, що творить підґрунтя для пропаґанди українсько-російської двокультурности. До того ж цю конституційну державність української мови підважує 3-ій параграф 10-ої статті, де виразно сказано що „в Україні ґарантується вільний розвиток, використання і захист російської і інших мов національних меншин України”. Ця інтеґральна частина 10-ої статті створює своєрідну дихотомію (двоїстість) у трактуванні української мови як державної, і цю складність мусітиме РМП відповідно полагодити, тим більше, що в кількох південно-східних обласних центрах не українську мову, а російську вважають за державну. Аналізуючи Положення про Раду мовної політики, загальновідомий педагог і голова Комісії захисту української мови при Конґресі Української Інтеліґенції — А. Погрібний, приходить до висновку, що українці в статті десятій Конституції поставлені нарівні інших національних меншин, що в цьому Положенні немає і згадки про ненормальне становище, в якому опинилась українська мова як державна. Завданням президентської Ради (РМП) є виправити цю ненормальність, зокрема там, де процвітає антиукраїнство. Виявляється теж, що з правного боку РМП є безправна, бо не може приймати зобов'язуючих рішень. Вона може тільки слухати доповіді, вести дискусії і складати пропозиції для Президента. Завдання Президента — закріпити за проєктом законну дієвість і за дієвість треба буде зводити тяжкі бої на арені Верховної Ради. Отже основним завданням Ради мовної політики є випрацювати новий закон, на відміну від досі діючого з 1989 року „Закону про мову в Українській ССР”, який ми своєчасно назвали безвартісним і який, хоч був масово опротестований, від семи років зобов'язує до сьогодні.

Новий закон, над яким уже від кількох місяців працює Рада, матиме назву закону „Про розвиток і застосування державної та інших мов в Україні”.

Досі, як нам відомо, на першому засіданні РМП у квітні Президент, як її голова, заявив: „Завершувати мову, значить завершувати державу”. Тому років три наш Президент дозволив собі на сумнозвісний вислів, мовляв, „українська мова не спрацювала”. Сьогодні він свідомий, що мовне питання, закріплення за українською мовою статусу єдинодержавної, — це не якась теза чи гіпотеза. Це прямо аксіома, це істина, якої не треба доказувати. Щобільше, у цьому ж слові до членів Ради він прямо заявив, що підготовити новий проєкт закону про мови треба зробити сьогодні, бо завтра може бути пізно...”

Коли пишемо ці рядки, нам невідомо, чи Рада вже закінчила свою працю над проєктом нового мовного законодавства. Покищо відомо тільки те, що у ньому є такі статті, яких у старому законі з 1989 року немає... Маємо там, м. і., розділ про мову Збройних сил України і чітко визначений порядок застосування мовного законодавства, маємо чітко з'ясований мовний режим для дошкільних закладів і шкіл, та вищих учбових закладів (вузів), є там перелік службових осіб, які обов'язані володіли державною мовою, порядок і терміни введення нового закону в різні ділянки життя; є теж відповідальність за порушення мовного законодавства. На тлі цих коротко схоплених і перспективно надійних змін, що мали б увійти до нового мовного законодавства, справжню тривогу викликують факти оприлюднені перед членами Ради міністром інформації З. Куликом про те, як різко скоротилась у порівнянні з 1992-им роком кількість і тиражі українських видань. Насьогодні російськомовна преса в Україні у сім разів(!) перевищує україномовну, при чому реєстрація російських видань проходить дуже швидко і сторінки їх заповнені антиукраїнською пропаґандою. До того ж дуже помітний зріст українських інвестицій у російську паперову продукцію, а українська преса продовжує мати труднощі з папером. А другий приклад, наведений З. Куликом, справді неймовірний, бо виявляється, що Національна Академія Наук України подає на реєстрацію до Міністерства інформації 12 наукових вісників (чи бюлетенів), а з них російською мовою... 11, а один бюлетень українсько-російсько-англійською.

Окрему увагу звернено на засоби масової інформації (передовсім радіо і телебачення). Оцю пекучу проблему заторкнув у своєму виступі на Раді академік М. Жулинський (він же голова Інституту літератури ім. Шевченка і депутат). Він наголосив, що загальнонаціональна консолідація можлива тільки на базі державної мови через засоби масової інформації. Ми, заявив він, катастрофічно втрачаємо контролю над ситуацією. І, ніби нав'язуючи до слів Президента у його вступному слові, між іншим, наголосив: — „Маємо подбати про свою інформаційну [службу], бо програємо державу”.

Питання української мови як єдинодержавної заторкнув теж відомий політолог Юрій Бадзьо у своїй доповіді на конференції в Академії Наук ще у лютому минулого року, а згодом розгорнув цю проблему дещо ширше і в статті „Історичні небезпеки на нашому шляху до громадянства” („Літературна Україна” за 6-те березня), там читаємо:

„Етнічні українці, будучи в Україні єдиним повноправним суб'єктом національно-державного самовизначення, ні з ким не повинні ділити свого державного і культурного існування. Отже з червня минулого [1996] року, усі ми громадяни України — українці. Але 10-ту статтю Конституції з її двозначністю (ґарантія вільного розвитку, використання і захисту російської мови в Україні) можна витлумачити як право на узаконення та збереження мовних здобутків Росії на території України”. Висновок Ю. Бадзя: „Конституція України леґалізує правовий стан, в основі якого лежить антагоністичний конфлікт між законними правами етнічних українців і необґрунтованими претенсіями деяких інших [груп населення] України. Цей конфлікт є громадською підвалиною самого українського суспільства”.

Цього суспільства, додаймо, що від кількох останніх років дуже активно і вимовно виступило на фронт боротьба за права, привілеї і за всю правду, що належить українській мові. І ніхто інший як оце громадянство, через свої установи, пресу і документальні заяви, обороніло те все, що творить праоснову життя-буття кожної людської спільноти — мову. А що вже говорити про один з найстаріших народів Европи, якому хотіли заперечити право називатися народом, бо, мовляв, його мова „не спрацювала“... І врешті прийшло до того, що замало було надати українській мові належні їй конституційні права, і треба було найвищому достойникові держави — Президентові — покликати спеціяльну Раду, яка має завдання конституційну постанову перетворити в життєву дійсність.

А проте, організоване суспільство продовжує свою боротьбу за права рідної мови. Свідома завдань, труднощів і проблем, серед яких доведеться працювати Комісії КМП і свідома тієї мрячної дійсности, яка царить на мовному фронті України, високопрестижна загальногромадська установа, якою є Всеукраїнське Товариство „Просвіта“ ім. Т. Шевченка, у своїй Заяві-протесті з квітня, за підписами десяти членів свого проводу, стверджує:

„Мовне питання є гострою політичною проблемою. А правда полягає в тому, що навіть після прийняття Конституції України і визнання української мови державною, зросійщення триває, але ще в більших розмірах і ще швидшими темпами. Зашморг накинуто на українські книжки і газети. Українську молодь русифікують викладачі вузів, учителі шкіл, армійські офіцери. Більшість чиновників усіх рівнів українську мову зневажає. В урядових лябіринтах панує мова російська. Українська мова у столиці України є наймичкою. Українці в багатьох областях України почуваються ніби в резервації [алюзія до індіянських резерватів в Америці]. А тим часом чимало депутатів копають могилу державній мові. 'Просвіта' обурена діями русифікаторів. Вона боролася й боротиметься за національне відродження українців, за впровадження, як і зазначено в Конституції, української мови у всі сфери суспільного життя на всій території України“.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Богдан Марків

10-ий сезон Квартету ім. Леонтовича в Мюзік Мавнтен

В неділю, 8-го червня ц. р., почався 68-ий літній сезон в Мюзік Мавнтен. Президент фестивалю Ніколас Ґордон, вітаючи публіку, зазначив, що з нагоди 200-ліття народження Шуберта та 100-ліття смерти Брамса у програмах 16-ти концертів є включені твори тих композиторів. А сьогодні, 8-го червня, це день народження композитора Роберта Шумана, тому в програмі почуємо його фортепіяновий Квінтет Ес-дур.

Відкриття сезону довершив заслужений струнний Квартет ім. М. Леонтовича, який в тому році святкує своє 10-ліття послідовних виступів у цьому престижевому фестивалі камерної музики стейту Коннектикат.

В програмі концерту фіґурували два українські твори, а саме: „Мелодія” Мирослава Скорика і „Дощик” Миколи Леонтовича. Надруковане ім'я композитора Леонтовича з біографічними датами і вперше написане за українською транслітерацією є основним джерелом інформації для американського слухача.

Ці дві точки, хоч часово дуже короткі, збудили в публіки помітне зацікавлення. Шляхетний звук „Мелодії” Скорика і брилянтна музична ілюстрація „Дощика” Леонтовича були знамениті. Інакше не могло бути — це професійна візитівка ансамблю, в який входять скрипалі Юрій Мазуркевич і Юрій Харенко, віоліст Борис Девятов та челіст Володимир Пантелеєв. Далі квартет вніс у свою програму шедевр Шуберта як свій вклад до святкувань 200-ліття уродин композитора.

Квартет а-моль Д 804 Франца Шуберта, відомий під назвою „Розамунде”, був написаний в березні 1824 року. Назва походить від теми повільної частини, яку композитор взяв з написаної раніше театральної п'єси тієї ж назви. Твір був написаний для квартету Іґнаца Шупанціґа, який виконав його в серії концертів Товариства любителів музики в присутності автора. Це була найкраща пропаґанда для інструментальної музики композитора. Це єдиний квартет, що вийшов друком за життя композитора у вересні 1825 року, як опус 29. Рух мелодії має свободу і пластичність, а переходи є прості й природні. Розроблення матеріялу базується на елементах, які випливають з музичного змісту. Всі частини пов'язані між собою першою темою, де головним інтервалом є квінта Е-А, другим спільним чинником є делікатність і стриманість.

Меланхолійний настрій у тому творі переважає, а виконавці в свою чергу втримали відповідний балянс як у мелодіях, так і в темпах. Їхня гра мала делікатний вираз жалю у трьох мінорних частинах і належне пожвавлення у танцювальній дуровій фінальній частині.

Після перерви прийшов фортепіяновий Квінтет Ес-дур опус 44 Роберта Шумана, в якому взяв участь піяніст Сем Сандерс. Він ветеран багатьох виступів з провідними віртуазами різних націй, легко адоптувався до Квартету Леонтовича. Фортепіянова партія у скорих частинах відзначається не так блискучою віртуозністю, як силою духу, що Сандерс виявив своєю грою. Легко затямилась співдружність 1-ої скрипки з фортепіяно, та збалянсовані епізоди альта і чельо. Тут багато приємностей, особливо сольові епізоди фортепіяно було влучно відтворено.

Повільна частина — це немов музично намальований образ похорону: фортепіян на початку звучить неначе дзвінок служащого, що провадить похорон до призначеного місця під музику жалібного маршу. Легкий подув вітру по кущах зéлені снує жалісну мелодію. Зривається шум, що зображує жаль за втраченим життям людини. Обурення в свою чергу скоро проминає, і під звуки прощальної мелодії повітря над домовиною починає дрижати — це момент, коли дух покидає покійника. При звуках затихаючого маршу все кінчиться етеричним акордом у струнних, що діляє як луч проміння, який вказує дорогу душі у кращий світ.

Скерцо біглістю своїх пасажів все в гору та метеликовими спадами відпружує похоронний настрій, а черствий фінал своєю силою вливається в кінцеву фуґу, що збудована на головній темі першої частини, яку з великим притиском заінтонував піяніст.

Гра виконавців заслуговує на відзначення. Слухова злуда постала у 2-ій та 4-ій частинах, що робило враження немов музичний пульс є сповільнений. Ця злуда постає при досконалім витриманні вартости нот. Тим ансамбль продемонстрував свою завершену інтерпретацію. І це публіка схвалила ентузіястичними, довготривалими оплесками.

Оксана Сон

Китиця бузка

(Лист до батька)

III

...Я маю свою нивку, дарма що вона крок у довжину і крок в ширину. Татів крок. Тут усього потроху. Нас тільки двоє на городі, сусідські горóди сумують — їх господарі ще не прийшли. Але не довго. Ось переходить колишня учителька, тепер на пенсії: „Дай Боже щастя, пане Михайле”, — звертається вона до Тебе. — „Дай, Боже, і Вам, пані Маріє, від нас з Оксаною”, — чемно вітаєшся і хвильку пристаєш від праці. Я наслідую поздоровлення — „як добре мати такого ввічливого тата”, — приходить мені щира думка.

— Давно не бачилися, чи все гаразд? Потребуватиме допомоги — гукніть до нас. Учителька, мила літня жінка, доброзичлива й без краплі гіркоти до життя. Вона весело киває головою на знак згоди: — „Чи можу позичити Вашу помічницю, в мене полуниці достигли, нехай поласує”.

Ти вдячний за виявлену пошану й наказуєш справуватися, не змарнувати праці, не баритися й, очевидно, бути чемною.

— Просимо до нас на полуденок. Правда, Оксанко, нам буде краще смакувати, якщо пані Марія долучиться до нас? — продовжуєш Ти. Я, потверджую, і пані Марія дякує і обіцяє, що неодмінно прийде.

...Невелика серветка править нам за обрус. На ній, мов у казці, з'являються канапки — скибки житнього хліба з домашнім селянським сиром (бабуня на тижні відвідувала, привезла гостинець), „пір'я” зеленої цибулі, редьківця. Пані Марія розливає гарячий чай з термоса і подає шматочок пляцка з рубарбаром. Як святково виглядає цей імпровізований буфет. Але моя канапка інша — хліб білий з маслом і сиром, притрушений січеною петрушкою. „Чому?” — запитую очима. — „Тому, що Ти ще мале, а малечі належиться все щонайкраще”, — відповідаєш мімікою. — „Давайте поділимося”, — прошу я. Годимося. Так не смакувала мені ніяка інша канапка в світі!

Вечір ліниво виходить з-за гори, за яку тількищо впало сонце. Ще там рожева заграва і розкосе проміння півколом відбивають синяву неба. Час збиратися додому. „Що ж моя господинька тут насадила?” — цікавишся Ти, приклякаєш біля мого „городу”. Ти всміхаєшся і мені весело. „Гарний город у мене, правда, тату?”. „Так, доню, але не знаю як назвати його. Маєш тут картоплю й огірок — це город, але мак та волошка — це квітник, а що це таке, навіть не знаю, якийсь бур'ян з долинки. Отже маєш гарну городо-квітно-долинку, або квіто-долинко-город. Як Тобі краще подобається?”. Я розмірковую над захоплюючою і тепер зрозумілою назвою й додаю: „І так, і так!”. „Добраніч, пані Маріє, добраніч... бджілки, добраніч комарі! — прощаюся з моїми супутниками, які „крутилися” зі мною цілий день, незалежно чи з користю для мене, чи мені на шкоду, ми були разом. Комар на прощання мене таки міцно „поцілував”, аж рука розпухла. — „Розітри оцтом, не буде так докучати, але не чірхай укусу — буде гірше свербіти”, — радиш, подаючи прихоплену пляшечку з оцтом. Зодягаєш мене в светерик, гайда додому! Ліва-права, ліва-права, намагаємося йти в крок, втомлені, але бадьорі.

— Оксанко, як називається те, над чим ти сьогодні цілий день працювала, садила, поливала? — „Горододолинко-квітник, татуню!” — вигукую я. — „Цікаво, цікаво”, — бурмочеш собі під ніс.

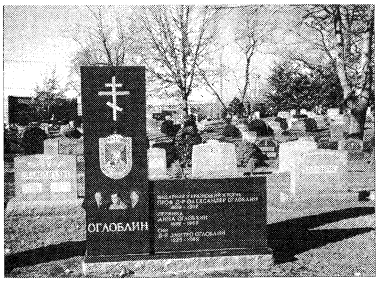
Чи все така ідилія була поміж нами? Ні! Ти і я знаємо, але є певний вік, коли ми вже не діти, але ще не дорослі. Тоді все довкола нудне, нецікаве, і ще ці вчителі й батьки! — та ж вони нічого не знають! Ти знаєш, про що йде. Ти знаєш, бо сам вчителював, хоч, як казав, що „дехто з учнів був два роки молодшим, але на дві голови вищим від Тебе”. Однак давав собі раду, бо не ріст чи вік важливі. Ти полонив їх серця і розум.

Ти успішно вив'язувався з дітьми чужими, зі своїми завжди важче. Чи через те, що своїм присвячуєшся до останньої краплі, більше питаєш і більше вимагаєш, бо бачиш потенційні можливості. Щоб діти осягли рівня, якого самому, не з власної вини, не вдалося осягнути? Хто зна? Чи через те, що любиш, як власну душу, а до себе все вимогливіший, навіть якщо душа щемить? Чи просто прагнеш у дітей перещепити те, що здобув самотужки й готове подаєш, а тут дитя твоє, „від крови і плоті”, впирається і навіть чути не хоче про якісь настанови. Не один Ти через те перейшов і не на Тобі закінчилося це. Та не змагалися ми на „гірських потоках”. За що Тобі вдячна до кінця віку буду, що мав Ти пошану до моєї думки (часами навіть не найкращої), до мого рішення. Дав мені можливість випробувати свої сили, зробити й виправити власні помилки. Подарував-

(Закінчення на стор. 3)

Поставлено пам'ятник на могилі проф. О. Оглоблина

Завдяки праці Комітету для побудови пам'ятника на могилі проф. Олександра Оглоблина, найвидатнішого українського історика в другій половині XX століття і провідного організатора українського наукового життя, під кінець 1996 року на Спрінґфілдському цвинтарі в Масс., побудовано імпозантний пам'ятник на спільній могилі родини Оглоблинів — Анни (померла 1965 р.), дружини історика, сина д-ра Дмитра (помер 1986 р.) і проф. Олександра Оглоблина (помер 1992 р.). Проєкт пам'ятника виконав д-р Осип Мартинюк, проф. Кентського університету.

Пам'ятник св. п. О. Оглоблинові і його родині.

До Комітету входили такі особи: д-р Любомир Винар, голова й ініціятор переведення збірки, д-р Василь Омельченко, заступник голови Микола Гайовий, касир комітету, і св. п. Марія Биковська — вільний член. Комітет постав у червні 1996 р. Пам'ятник виглядає імпозантно, збудований з чорного ґраніту і складається з двох частин: перша частина (подовгаста на 6 стіп) має вирізьблений хрест, герб Києва і портрети проф. О. Оглоблина і його дружини і сина, друга частина — повздовжна, має вирізьблені прізвища похованих і біографічні дані. Архітект — д-р Мартинюк зумів пов'язати проф. О. Оглоблина і його рідних з Києвом, де вони народилися, і в архітектурних формах у значній мірі передати наступним поколінням особистість видатного будівничого української науки і культури.

Проф. О. Оглоблин, почесний президент УВАН і УІТ, почесний член НТШ і УНІҐУ, почесний доктор і найстарший історик в Професорській раді УВУ, повністю заслужив на цей репрезентативний пам'ятник. Він виховав декілька поколінь істориків в Київському університеті, УВУ і Гарвардському університеті, які йдуть слідами свого учителя, ментора і приятеля та далі розбудовують українську історичну науку. Проф. О. Оглоблин був великим приятелем своїх студентів і багато допоміг різним докторантам, які опрацьовували свої докторські праці, а часто витягав їх з різних „клопотів". Комітет і жертводавці виконали свій обов'язок.

На цьому місці складаємо щиру подяку поодиноким жертводавцям і установам, що своїми пожертвами уможливили побудову пам'ятника. Поодинокі жертводавці: д-р Ніна Синявська 500 дол.; д-р Любомир і Анна Винарі 300 дол.; д-р М. Небелюк 200 кан. дол.; по 100 дол.: д-р Богдан і Софія Шебунчаки, д-р Ярослав і д-р Ірена Падох, інж. Богдан і Ірена Чайковські, д-р Осип Мартинюк, д-р Василь Омельченко, св. п. Марія Биковська, д-р Ігор Каменецький, проф. Наталія Климкевич, мгр Ростислав Кузьмич, д-р Дмитро Штогрин, д-р Петро Гой, д-р Роман Дражньовський; по 50 дол.: д-р Теодор Мацьків, д-р Олександер Домбровський, д-р Василь Маркусь, д-р Зенон Когут; 30 дол. — Олена Бобиляк; по 25 дол.: д-р Василь Лизогуб, Володимира Тягнюк, д-р Христина Сохоцька; д-р М. Мельник — 20 дол.; Видавництво Ляйбреріс Ан лімітед - 500 дол., Українське Історичне Товариство — 300 дол., Українська Вільна Академія Наук у ЗСА — 300 дол., Українська Кредитова Православна Спілка — 250 дол., Центральна управа Організації Державного Відродження України — 100 дол., Українська Вільна Академія Наук у Канаді — 100 кан. дол. Кошт пам'ятника виносив 8,241 дол.

Задеклярували: Український Науковий Інститут Гарвардського Університету — 150 дол., Українська Вільна Академія Наук у Канаді — 100 дол., проф. Роман Шпоцюк — 100 дол., д-р Любомир Гайда - 100 дол.

Комітет у співпраці з Українським Історичним Товариством плянує посвячення пам'ятника проф. О. Оглоблина і його родини. Про це своєчасно повідомиться у пресі.

При цій нагоді треба згадати, що тепер готується другий тривалий „пам'ятник" проф. О. Оглоблина — видання його історіографічних праць з різних періодів його творчости, як також деякі ще не друковані наукові дослідження.

Члени Комітету побудови пам'ятника і його архітект заслуговують на щиру подяку за їхню самовіддану працю. Це саме відноситься до поодиноких жертводавців і установ, що причинилися до відзначення пам'яти одного з найвидатніших українських істориків і професора Київського, Українського Вільного і Гарвардського університетів.

Любомир Винар,
голова Комітету побудови пам'ятника

КОЛИ ПРЕЗИДЕНТ БИЛЛ КЛІНТОН у 1995 році зніс заборону експорту комп'ютерів, то Китай з наявною радістю скуповує цю висококваліфіковану технологію. Досі китайці купили 46 високої технічної якости суперкомп'ютерів і багато більше інших, які є майже такої ж якости. Ці комп'ютери Китай може уживати для проєктування ефективних і легших ядерних боєголовок, які можуть бути обладнані на ракетах з можливістю осягнути ЗСА, твердять офіційні розвідчі чинники та ядерні експерти. Одначе працівники Уряду президента Б. Клінтона вірять в те, що приватні китайські покупці американських комп'ютерів допильновують того, щоб вони не були уживані для військових справ.

О. д-р П. Ґаладза очолив катедру літургіології

У столиці Канади, Світлий Понеділок, 28-го квітня ц. р., виявився особливо святочним, бо цього ж дня, в присутності понад трьохсот людей введено на катедру східньохристиянської літургії ім. Родини Куль при Інституті ім. Митр. Андрея Шептицького, о. проф. Петра Ґаладзу. Уфундована університетська катедра — це одна професорська посада, яка є забезпечена на майбутні століття залізним фондом у сумі одного мільйона долярів.

У цей надзвичайний день відслужено в кількох мовах прекрасну Воскресну Вечірню. Головним служачим був Митрополит Михаїл Бздель з Вінніпеґу. З ним співслужили Екзарх о. Ґабіб Квайтер з Мелхітської Греко-Католицької Церкви та отець д-р Петро Галадза й о. диякон Б. Балецький. Серед присутніх були також: новохіротонізований епарх едмонтонський, Владика Лаврентій (Гуцуляк), як рівнож представники римо-католицьких, східньо-католицьких, православних, англіканських та інших церковних спільнот, члени дирекції Фундації Інституту та оттавська українська громада.

При вході до великої університетської каплиці, переверненої з цієї нагоди на український лад, привітали Митрополита хлібом-сіллю ректор Університету св. Павла, о. д-р Дейл Шлитт, голова місцевого відділу Ліґи Українських Католицьких Жінок Канади, Віра Боцюрків, та студентка Інситуту ім. А. Шептицького, Сузет Бремо. Відтак відправлено пасхальну вечірню, яку співали видатний Chorus Ecclesiae, під орудою проф. Лоренс Ґерріс, крилос мелхітської церкви свв. Петра й Павла під проводом о. Слеймана Гаджара, та всі присутні, під вмілим проводом о. митрофорного протеієрея Романа Галадзи, старшого брата о. проф. Петра.

Між вечірнею і академічною програмою чарували спільним співом злучені члени хору Кравсього Собору св. Івана Хрестителя, оттавського чоловічого хору під диригентурою Слави Шевців.

Академічною програмою провадив директор інституту, о. д-р Андрій Чировський, при помочі Моніки Гладуневич, студентки інституту (з Едмонтону). У вступних заввагах директора підкреслено неймовірний ріст інституту останніми роками. Це сприйнято, як ще один доказ, що християнство — це релігія неможливого, яке стає дійсністю. Опісля представлено членів дирекції Фундації з кожної епархії Канади. Внаслідок виняткового домовлення з університетом, всі зібрані Фундацією гроші залишаються в українських руках, а з відсотків, які наростають, Фундація річно вплачує університетові датки на бюджет Інституту. Ректор університету особливо тепло представив меценатів другої вже катедри Петра й Дорис Куль з Едмонтону, які в 1993-му році першим мільйоновим даром уможливили відкриття катедри східньо-християнської теології та духовости. Ректор підкреслив, що університет тепер краще розуміє вселенськість Церкви, маючи тепер завжди на очах не тільки західню, але й східню традицію. Президент Фундації, Євген Черевик з Вінніпеґу, передав фундаторам пропам'ятні ікони з України, на згадку про цей надзвичайний день.

Під час прочитання численних привітів від міжнародних церковних, наукових достойників та установ, о. Чировський скористав з нагоди, щоб вияснити про дійсність уфундованої катедри. Катедральний професор не одержує цього мільйона долярів. Цей капітал інвестує Фундація, а професор навіть не отримує з цієї нагоди підвишки в платні, бо це все строго урегульоване університетськими статутами.

Декан Богословського факультету проф. Джеймс Пембрун представив о. д-р Ґаладзу та його дружину Олену (з Ганушевських), підкреслюючи в своєму глибокому слові, що завідувач катедрою в своїй особі втілює немов ікону, цілу суть катедри літургіології. Відтак канцлер університету Архиєпископ Оттавський Марсель Жерве офіційно ввів о. д-ра П. Ґаладзу на новий пост. У своїй трьомовній інавгураційній доповіді „Прямуючи до центру, щоб віднайти дійсне: центральність Літургії в богословській формації" о. проф. Ґаладза підкреслив, що літургічне життя оживлює теологію. О. Ґаладза пригадав присутнім, що майже до дня сто років раніше відбулося перше (до речі, воскресне) богослуження в Канаді в слов'янській традиції, під час відвідин греко-католицького священика о. Нестора Дмитрова з Америки.

О. д-р Ґаладза здобув докторат з теології при Колеґії св. Михаїла в Торонтонському університеті. Викладає при Університеті св. Павла від 1992-го року, але ще раніше був зв'язаний з Інститутом ім. Митр. Андрея та його літньою програмою в студитському монастирі Преображення Господнього в Каліфорнії. Інавгураційна доповідь отця Петра вміло переплітала глибокі наукові твердження з емоційними душпастирськими моментами. Її прийняли присутні довготривалою овацією. Грімкі многоліття прозвучали на честь катедрального професора та щедрих жертводавців. Мимоволі приходили на думку спогади про покійного вже батька о. Петра, надзвичайного дяка бл. п. Михайла Галадзи, який за свою надзвичайну працю отримав ще перед війною особливу грамоту від Митр. Андрея Шептицького. Саме від нього перейняли його діти, а особливо о. Петро, свою любов до нашої рідної богослужбової традиції.

Після церемонії (зліва): о. д-р П. Ґаладза, П. і Д. Кюл, о. д-р А. Чировський, д-р Д. Шлітт.

Створення другої уфундованої катедри при Інситуті ім. Митр. Андрея приспішує відкриття при інституті першої в західній гемісфері докторської програми зі східньохристиянської теології. Вже розпочато збіркову кампанію на третю катедру — з історії Української Церкви.

Програму інавгурації катедри закінчив молитвою Владика Лаврентій (Гуцуляк). Опісля учасники цього надзвичайного торжества мали нагоду запізнатися з українською гостинністю під час приємного неформального прийняття.

Хто хотів би отримати ближчі інформації про працю Інституту Східньо-християнських Наук ім. Митр. Андрея Шептицького, його університетські програми чи про федерально визнану харитативну фундацію, яка його утримує, може звернутися на адресу: Sheptytsky Institute, Saint Paul University, 223 Main Street, Ottawa, Ontario, K1S 1C4; tel.: (613) 236-1393, ext. 2332.

ПОДІЇ

ПАНАХИДА ЗА ПОЛЯГЛИХ ВОЯКІВ

Ґлен Спей, Н. Й. — Братство кол. вояків 1-ої Української Дивізії УНА, Станиця Ню Йорк, Братство „Броди-Лев", Охорона воєнних могил, влаштовують зелено-святочну Панахиду за поляглих вояків українського війська. Панахида відбудеться у неділю, 15-го червня, о год. 11:30 ранку біля символічної могили на оселі УБС „Верховина". Відправлять її парохи українських католицької та православної церков о. Іван Тихович та о. протопресвітер Нестор Коваль.

ВІДЗНАЧЕННЯ 30-ЛІТТЯ ПОСВЯЧЕННЯ ЦЕРКВИ

Ґлен Спей, Н. Й. — Тут у неділю, 22-го червня, відбудеться відзначення 30-ліття посвячення місцевої церкви св. Володимира. О год. 11-ій ранку — Архиєрейська Служба Божа, яку відправить Владика Василь Лостен в співслуженні о. митрата Івана Терлецького та о. Івана Тиховича. Після Служби Божої — святковий бенкет з мистецькою програмою на оселі УБСоюзу „Верховина".

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У дописії Віри Дубас "Активність ОЖ ОЧСУ в Голливуді на Фльориді" ("Свобода, ч. 88 з 9-го травня ц.р.) один з абзаців слід читати так: "1-го лютого відбулися, як щорічно, традиційні вишивані вечорниці в Українському Культурному Центрі". — **Ред.**

Членство...

(Закінчення зі стор. 1)

втрати, бо свідомі того, що членство в НАТО не буде даровизною. Їхня свідомість про неспроможність сьогоднішньої польської армії оборонити країну та видатки пов'язані з тим, щоб у майбутньому польське військо відповідало всім вимогам армій країн НАТО, ніяк не зменшує ентузіязму. Крім того поляки, як і інші народи Центральної та Східньої Европи знають, що демократизація їхніх країн поступатиме вперед тільки при тісній співпраці з країнами Заходу.

Китиця...

(Закінчення зі стор. 2)

ши крила, навіть не намагався тримати їх зв'язаними. Хоч у сні Тобі подякую за це, бо наяву завжди чогось бракне — як не слів, то часу, і теж свідомість є, що все „само-собою" повинно було розумітися...

Ми зростали разом і, як Ти сам признався, людина, яка розуміє життя, ніколи не повинна зупинятися на досягнутому, а працювати над собою, доповнювати свій світогляд, поширювати свій кругозір. Працювати над тілом і душею. Адже, коли вони у взаємозв'язку й збалянсовані, вони творять гармонію. Розлад між ними — приводить до фатального кінця...

Скільки науки Ти вклав, скільки рад-порад подарував. Тільки не все можна примінити — вичерпаєшся на силах терпеливости, вирозуміння, а це тягне нові наслідки. Але, що зробиш? Якщо б нас можна було програмувати безпомилково, бездушно, беземоційно, — не були б ми людьми, а тільки біологічними машинами.

Дивний сон, правдивий сон, бо ті, хто досліджує сновидіння, схиляється до думки, що це все є виявом нашого переживття та відчуття. В кожному по-своєму, в більшій чи меншій мірі. Ми зберігаємо усі події в маленьких комірчинах і за певних обставин приспана пам'ять відтворює, мов з кліші, фотографії — темне стало чітким і зрозумілим. Яка болюча вістка. Можна безліч разів запитувати „чому" і „як це сталося". Хто вразив Тебе так несподівано і жорстоко, чужий чи свій? Серце, з медичної точки зору, тільки м'яз, але як він може „керувати" людиною, коли вона доброзичлива чи лиха.

Над Твоїм серцем нині чаклують лікарі. Маю єдину надію, що вони добрі чародії. Однак, благаю Господа, щоб Тебе своєю цілющу Правицю над ним. Чим вразила Тебе доля? Скільки це повторювалося — з дня-на-день, з року-в-рік? Ти беззастережно віддав людям своє серце, а чи вони його пошанували, чи оцінили, чи просто... не могли, по своїй вбогості духу. І як наслідок — рубець. Життю загрожуючий рубець. Ослабив, прикував до ліжка в лікарняній палаті.

Чому це трапилося? Ти ж вчив мене бути сильною, бо життя — це вічна боротьба. Боротьба з чужими, боротьба за своїх. Що можу зробити для Тебе, мій найдорожчий батьку, мій добрий друже? Колись Ти мені приніс китицю бузка і він мені поміг видужати від важкої недуги. Стоїв далеко на підвіконні і тішив моє око своїм „зіркатим цвітом". Мов воскова свічечка, змучена хворобою, гасла на очах, а сталося диво...

Я зберу усі найкращі квіти землі, щоб потішити Тебе...

Тільки зачекай на мене...
Мій справжній Лицарю...

Надійний дебют юного журналіста

Сергій Волинець, „Лежить на серці доля України", святкове відзначення Богдана Лепкого та сподвижника Лепкіяни, д-ра Романа Смика, Бережани, 1996 р.

У трьох образних розділах своєї мемуарної розповіді на тему Лепкіяни, а саме: „Краю, рідний, коханий, ти усе, що я маю"; „Я радію його поверненню", та „Раз добром нагріте серце вік не прохолоне", — учень 11-ої кляси Української державної гімназії в Бережанах Сергій Волинець, син директора Бережанських музеїв Книги та Богдана Лепкого, Надії Волинець, віддає честь нашому славному поетові та сподвижникові його тріюмфального повернення в Україну, д-рові Романові Смикові.

Юний автор здобувся на зрілий, добре вдокументований журналістичний осяг, що чітко рисує, на тлі спадщини Богдана Лепкого, характерний портрет його звеличника й засновника заповідників поетової традиції в Україні, мецената рідної культури й лавреата премій Братів Лепких та В. Винниченка, нашого співгромадянина в діяспорі, д-ра Р. Смика.

У висновках своєї розповіді в гарній літературній формі Сергій зазначає: „Д-р Роман Смик за півстоліття еміґраційного життя не тільки не втратив любови до України, але й робив усе, аби її не втратили ті, хто волею долі потрапив на заокеанські землі. Особисто, як своїм фінансуванням, так і громадською діяльністю, працював він на збереження і розбудову української культури".

„Лежить на серці доля України" — це й відзначення невтомних трудів нашого заслуженого громадянина, що впродовж довгих десятиріч безкорисливо працював зі своєю св. п. дружиною Лідою над увічненням духової й матеріяльної спадщини Богдана Лепкого та Патріярха Йосифа Сліпого. Честь гідному племінникові автора „Мазепи"!

Роман Кухар

ВЕРХОВНИЙ СУД ФІЛІППІН своєю підтримкою у вівторок, 10-го червня, відкинення прохання змінити конституцію, зовсім знівечив сподівання теперішнього президента Фіделя Рамоса кандидувати на другу каденцію. Політичні конкуренти Ф. Рамоса радіють цим рішенням, бо матимуть можливість у виборах в травні 1998 року пропонувати своїх кандидатів на становище президента країни. Конституція, котру встановлено 1987 року, зазначує, що каденція президента триває шість років без можливости переобрання на другу каденцію. Це було, як пряма охорона проти диктаторства, котре філіппінці пережили під час 20-річного правління Фердінанда Маркоса.

Фестиваль, фестиваль...

У 1976 році ЗСА святкували 200-ліття своєї незалежности. Українська громада Ню Йорку, предкам якої понад століття тому долею судилося осісти в Америці, також активно причинилася до відзначення цієї великої дати в житті американського народу. Спеціяльно створений комітет організував проведення в цьому місті Українського фестивалю. Так було започатковано ще одну добру справу в житті української діяспори.

Від 1977 року організуванням та проведенням цих щорічних фестивалів займається парафія церкви св. Юрія, де настоятелем є отець-василіянин Патрикій Пащак. Про це та багато іншого цікаво й захоплено розповів авторові цих рядків о. Лаврентій Лавринюк, який був одним з перших організаторів такої потрібної як для громади, так і її церкви справи та ось вже 20 років з допомогою парафіян не дає пригаснути цій гарній традиції.

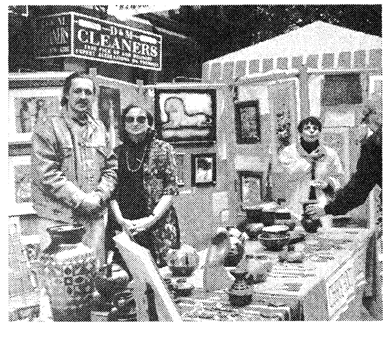
Український фестиваль – це не тільки масове свято, на якому виступають співаки, музиканти, танцюристи, показують і продають твори мистецтва тощо, а й жваво і з неабияким успіхом торгують національними стравами, насамперед, славними нашими варениками та голубцями, від яких, як мовиться, пальчики оближеш. До речі, під час цьогорічного фестивалю отих вареників продано, принаймні, 23,000 порцій. Наліпили-наварили їх самі парафіяни за три дні, а за "старшого кухаря", як завжди, був сам о. Лаврентій. Колись, щоправда, зазначив він, продавали вареників й по 37–40 тисяч, і, звісно, своєрідних від того пожертв на церкву було більше.

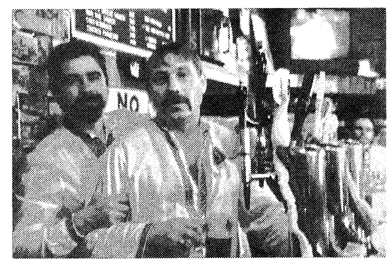
Фінансової підтримки церква св. Юрія таки дуже потребує. І йдеться, власне, не тільки про утримання храму Божого, а й про підтримку багатьох починань священиків та парафіян. Адже при церкві діють початкова та середня школи, програми навчання для українців, що останніми часами прибувають до ЗСА з краю; утримується два автобуси, а в школах працюють понад 20 учителів, яким за їхню працю треба платити...

Але й усе згадане — то ще не Український фестиваль. Бо ж він є також неабиякою нагодою для зустрічей, щирих розмов між друзями, ровесниками, одноклясниками з часто давноминулих літ, котрі, трапляється, не бачаться цілий рік та котрих, на жаль, стає все менше й менше. І не тільки для розмов зустрічаються, а й порадять одне одному, що, наприклад, придбати у крамниці Хризанти Камінської-Гентиш з широкого вибору імпортованої з України кераміки, мистецьких полотен як діяспорних (скажімо, традиційних для фестивалю ЕКА та його синів Юрія і Яреми Козаків), так і порівняно нових для діяспори мистців, як-от Валерій Скрипка з Києва. А наступного року Х. Камінська-Гентиш сподівається збагатити вибір мистецьких творів з доробку відомого українського художника Опанаса Заливахи.

А спробуй-но приятелям — давнім чи й недавнім — утриматися, аби не "заскочити" на гальбу-другу до "корчми" "Брускіс" Святослава Кузіва! Особливо ж, коли пивко львівське, таки напередодні свята завезене від відомої далеко не тільки в Україні фірми "Колос", а обслуговує вас "бриґада" на чолі з барменом Джов-Юзьом. Щоправда, зауважив С. Кузів, українці охочіше "натискають" на оковиту...

На світлинах: фестиваль – це й нагода погомоніти про життя-буття; С. Гнатенко (справа) і Є. Вацик; Хризанта Камінська-Гентиш та київський мистець Валерій Скрипка; "бриґада" Джова-Юзька своє діло знає.

І ще на фестивалі впродовж років проводять льотерію на користь жертв Чорнобиля. Цим займаються членки 1-го відділу Союзу Українок Америки Стефанія Гнатенко та її близька подруга Євгенія Вацик. Стефанія професійно займається живописом, і картини її має вдома не одна щира українська родина, а Євгенія залюбки пропонує бажаючим квитки льотерії та, як каже, небагато знаходиться людей, які відмовилися б і в такій формі допомогти Україні. С. Гнатенко та Є. Вацик, як і більшість з їх покоління, прожили нелегке й непросте життя, тому й зрозуміло, чому серця їх так щедрі на добро та співчуття.

...Переглянувши фотознімки, хтось з читачів може запитати: а де ж, мовляв, вареники?! Відповідаю: вареників немає. Добрі люди – дай їм Бог здоров'я – геть усю оту смакоту спожили та й усіх нас на наступний Український фестиваль прибути просили.

Світлив і писав
Володимир Романюк

Вийшов перший том „Українського правописного словника"

Недавно вийшов з друку перший том „Українського правописного словника". За останні майже 50 років в Україні та поза нею не було видано правописного словника, що на нього могли б розраховувати численні пресові органи. Це привело до небувалого різноголосся в написанні тих самих українських слів. Ортографічний словник, що вийшов у Академії Наук в Україні в 1975 році був насичений численними русизмами, типовими совєтизмами та іншими зворотами, не властивими духові та стилеві української мови.

Тому Інститут Української Мови взяв на себе ініціятиву привести до певного упорядкування українського правопису і видати найбільший дотепер (понад 125,000 слів) „Правописний словник української мови", Група укладачів та редакторів словника багатократно передискутовувала різні можливості і прийшла до переконання, що найдоцільніше буде дотримуватись норм „Правописного словника" Григорія Голоскевича, як справді соборного, всеукраїнського словника, що останній раз вийшов з друку в 1928–29 роках в Харкові.

Український правопис, що вийшов у 1993 році в Україні, хоч і пробував відійти від примусово засвоєного т. зв. київського правопису, не виконав свого завдання. Він залишився перенасиченим явними русизмами, що переважали в ньому ще з 1938 року.

Справа з упорядкуванням правописних правил залишилась і далі відкритою. Це привело до дальшого різнородного написання тих самих слів і термінів української мови. Академія Наук України, після проголошення України вільною державою, не ввійшла в тісніший контакт з різними територіями, зокрема з численними українськими установами і організаціями в Америці, Канаді, Европі, Австралії та інших країнах. Це привело до дальшого неупорядкування української правописної справи.

Новітній правописний словник різниться від дотеперішніх словників тим, що в ньому уведено понад 120 слів на літеру „и", що були цілком відсутні в попередніх словниках. В ньому уведено слова, що віддзеркалюють українську мітологію, релігійну тематику, філософію, що були відсутні в словнику Г. Голоскевича. Уведено новітню тематику, зокрема комп'ютерну тематику, а також тематику космічної і міжплянетарної термінології.

В новітньому правописному словнику усунені рідко вживані архаїзми й діялектизми, а також усі недоречності й технічні помилки, що їх мав словник Г. Голоскевича.

Всі три томи словника матимуть 1,440 сторінок тексту. Ціна за всі три томи словника становить 90 ам. дол. Замовлення слід надсилати на адресу: Ukrainian Language Institute, P. O. Box 54101, Linden Hill Station, New York 11454.

Борис П. Берест